

Inhoud

Parels van de wederopbouw in Heemstede <i>Wim de Wagt</i>	3
Bijnamen in Bennebroek <i>Martin Bunnik</i>	9
De grafkelder van Adriaan Pauw <i>Anja Kroon</i>	14
Een vriendenalbum bij het afscheid van dominee Korff <i>Klaartje Pompe</i>	22
Zeventig jaar sportief bewegen bij GSV-Heemstede <i>Ellen Kerkvliet</i>	26
'Al zwervende vergaar ik', Jan P. Strijbos <i>Marloes van Buuren</i>	30
De nieuwe Kwakelbrug is geen kwakel meer <i>Marloes van Buuren</i>	37
De tempel van de Herfstlaan, de grafkapel van Van Vollenhoven <i>Marc de Bruijn</i>	40
Van het bestuur	
Uitnodiging najaarsbijeenkomst	46
In memoriam Cees Peper	47
Nu alvast nadenken over kandidaten Erfgoedprijs 2016	48
Cadeau-idee voor de feestdagen	49
Aanwinsten collectie HVHB	50

▲ *Van Merlenlaan 37 van architect Cees Dam, gebouwd in 1964.*

originele, soms ingenieuze verbinding van uitgesproken modernistische ideeën met meer traditionele, uitheemse of plastische elementen. Beide bungalows maken met hun wit geschilderde gevels,

gevarieerde hellende daken en drive-in-garages een voor die tijd bij uitstek progressieve indruk.

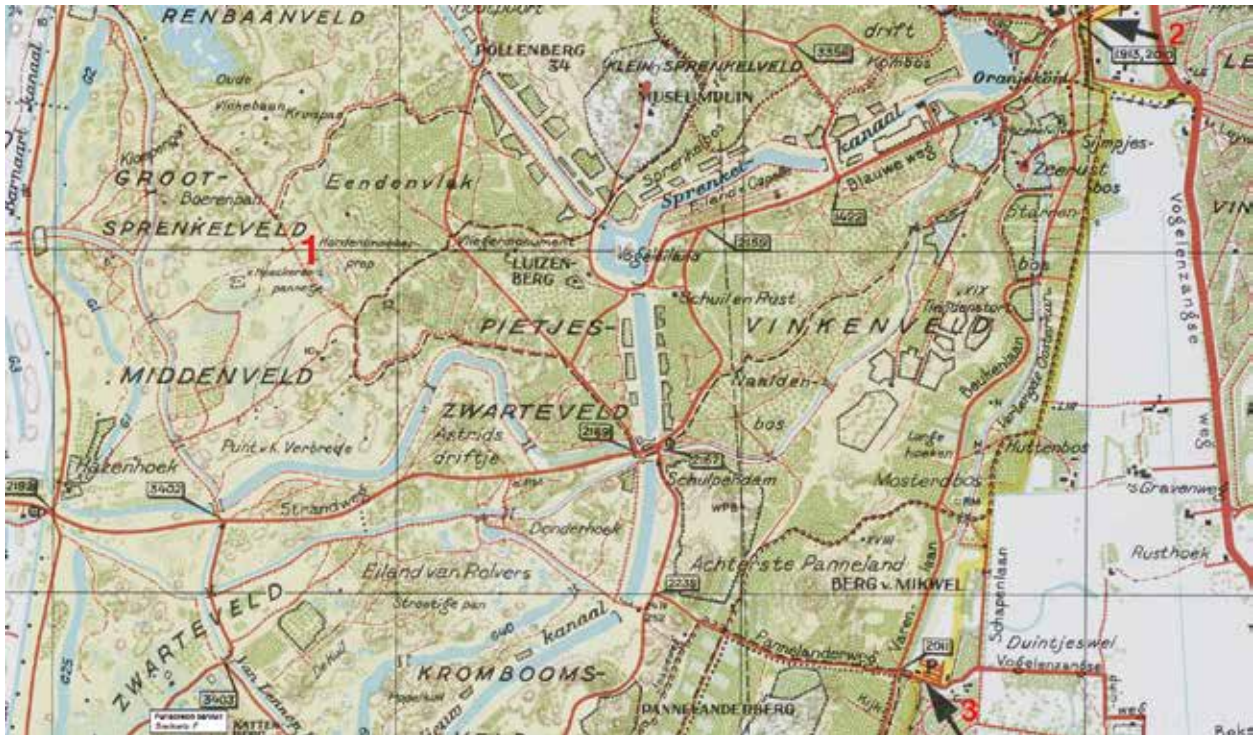
Het toeval wil dat op een steenworp afstand, aan de Burgemeester Van Doornkade 4, een bungalow prijkt die nog sterker dan Dams projecten wortelt in het modernisme. Dit huis werd ontworpen door de Amsterdamse architect Bart Olaf van den Berg, die zowel interieurarchitect als bouwkundig architect was. Met deze, voor de eveneens uit Amsterdam afkomstige familie Van Cleeff gebouwde villa gaf hij een bijzondere proeve van zijn bekwaamheid af: in elkaar geschoven bouwvolumes, een vrije plattegrond, splitlevel opbouw met drive-in garage, de afwisseling van horizontale en verticale bouwdelen en accenten, primaire kleuren wit, grijs en blauw, en ga zo maar door. Een ware weldaad voor de liefhebber, en een parel op de kroon van de wederopbouwarchitectuur in Heemstede.

► *Burgemeester van Doornkade 4 van de Amsterdamse architect Bart Olaf van den Berg, gebouwd in 1955.*

Presentatie met veel foto's

Op de najaarsbijeenkomst van de HVHB, op 19 november a.s. in 't Trefpunt in Bennebroek, vertelt Wim de Wagt meer over de wederopbouw in Heemstede. Zie ook blz. 46 van dit nummer.

Veldnamen in de Amsterdamse Waterleidingduinen met het Hardenboekerprop (1). (2 is de ingang bij de Oranjekom, 3 ingang bij 't Panneland.) De kaart is vervaardigd door F.P. van der Berg omstreeks 1980.

▼ *Na de jacht; tweede van rechts: Baron van Hardenbroek.*

veldnamen te vinden. Een daarvan is het Hardenbroekerprop dat verwijst naar mr. K.J.G. Baron van Hardenbroek, van 1925 tot 1955 burgemeester van Bennebroek. Proppen is het laden van een geweer en Van Hardenbroek was een verwoed jager in dit duingebied. Hij schoot volgens overlevering op die plek twee stuks opvliegend wild met slechts twee kogels neer zonder zijn geweer van zijn schouders te halen. Dit werd door jagers gezien als een sterk staaltje schietkunst.

Sommige gebiedsnamen in Bennebroek zijn tot in de 20ste eeuw gebruikt, maar zijn nu geheel uit het vocabulaire verdwenen. Wie weet nog waar 'de Wildernis' of 'Schravamide' gelegen heeft?

Ook namen die rond 1950 nog volop gebruikt werden, zijn aan erosie onderhevig, zoals de Trambaan (Bennebroekerdreef), het Sparrenbos (nu de Duinen), het land van Bijvoet (nu deel van Bloemhof) en het weiland van Kortekaas (nu Geitenwei).

De belangrijkste oorzaak is dat de gebieden in de loop van de tijd van functie of karakter veranderd zijn en dat er nieuwe wijknamen kwamen zoals de Krakeling, Meerwijk, Bloemhof en het Lage Duin. Historische gebiedsnamen die nog wel steeds gebruikt worden zijn de Dageraad en het Rottegat. Deze laatste naam is ontstaan omdat in dat gebied veel ratten waren.

Bijnamen

Inwoners van De Zilk werden door mensen van buiten het dorp spottend duinkonijnen genoemd, Zandvoorters scharrekoppen, Haarlemmers muggen en Hillegommers hangkousen. Voor zover bekend was er geen bijnaam voor Bennebroekers in omloop.

Bijnamen binnen een dorp of buurtschap werden vooral gebruikt onder de oorspronkelijke bewoners. Bijnamen voor forensen waren er nauwelijks.

Belasting op begraven

Tussen 1695 en 1806 werd in verschillende gewesten, waaronder Holland, een speciale belasting geheven op trouwen en begraven. De impost (heffing) op begraven was afhankelijk van de welstand van de overledene. Er waren vijf klassen: 30, 15, 6 en 3 gulden voor degenen met enig inkomen of bezit en pro Deo voor wie helemaal geen geld had. Het tarief van 30 gulden betaalden bijvoorbeeld de schouten, burgemeesters, schepenen of secretarissen van de steden en degenen die minimaal 800 gulden per jaar verdienden of een vermogen boven 12.000 gulden bezaten. Dat gold voor alle personen die na 1695 in Heemstede werden bijgezet. Het is bekend dat Anna van Ruytenburg, de tweede vrouw van Adriaan Pauw, elk van haar kinderen 80.000 gulden naliet.

Veel nakomelingen van Adriaan Pauw woonden in Amsterdam. Door het bijzetten in Heemstede liep Amsterdam dus belasting mis. Daar was een oplossing voor gevonden. Inwoners van Amsterdam die zich buiten de stad lieten begraven, moesten als 'buijtenlijk' een geldboete betalen. Het bijzetten van Ds. Haring kostte de erfgenamen 30 gulden, maar zij moesten in Amsterdam nog eens 10 gulden betalen.

Foto boven: Restanten van het deksel van de kist van Jan Diderik Pauw, geboren Hoeufft.

Foto midden: Het dochtertje van David Hoeufft werd slechts twee dagen oud: 'Filia D'Hoefft / nata 20 Dec et defuncta [overleden] 22 Dec 1789'.

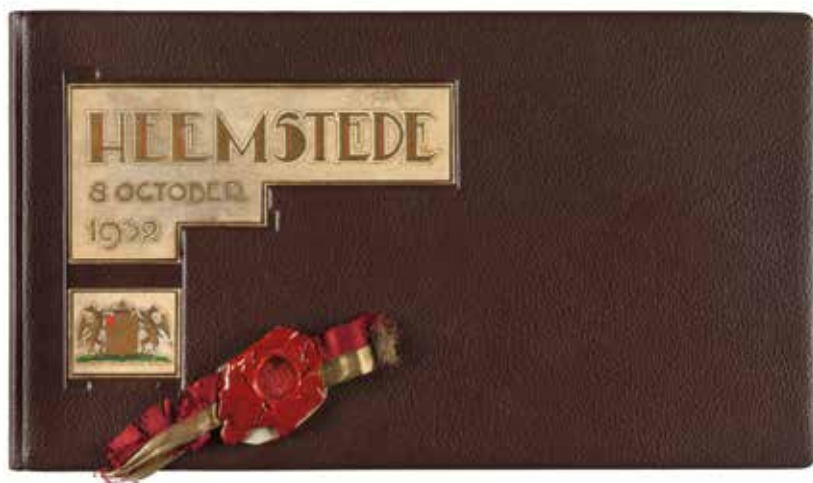
Foto onder: Deze twee kisten zijn niet geopend.

▲ De Oude Kerk aan het Wilhelminaplein.

► Aanbiedingspagina met een tekening van de pastorie aan de Achterweg 11.

▼ Omslag met wapen en zegel van de gemeente.

een aantal grote projecten heeft ontworpen voor met name joodse bedrijven, zoals het gebouw voor Gerzon in Amsterdam. Naast architect was Moen graficus, redacteur en politicus. Moen en Korff kenden elkaar goed uit het kerkelijke, maatschappelijke en bestuurlijke leven in Heemstede. Voor Moen was het album een persoonlijk geschenk aan de vriend met wie hij in verschillende besturen had samengewerkt 'tijdens de jaren dat hij [Moen] te Heemstede kwam 'uitrusten' van de dagelijkse beslommelingen der grote stad'.

Zorgvuldig vermeldt Moen in de bijlage bij het album hoe het geheel tot stand is gekomen. Alles 'zonder gebruik van tekenhaak of driehoek, met de losse hand opgezet'. Het gemeentebestuur van Heemstede werkte mee door het officiële

lakstempel met lint in de Heemstedse kleuren te laten gebruiken.

Op elke bladzijde staat een voor Korff belangrijk gebouw in Heemstede. In een klein kader is een voorwerp getekend; de toelichting in de bijlage is hier en daar geestig. Bij de tekening van de toga staat 'exterieur eens predikers' en bij de tekening van een pomp 'douche in de kledkamer van de kerk'.

446 Heemstedenaren hebben hun naam in het album laten kalligraferen of zetten zelf hun handtekening.

De tempel van de Herfstlaan: de grafkapel van Van Vollenhoven

Marc de Bruijn

In Sectie 1, het oudste gedeelte van de Algemene Begraafplaats aan de Herfstlaan, staat de grafkapel van Van Vollenhoven. De buitenkant van de grafkapel is in goede staat, maar het interieur heeft zeer nodig restauratie. Wat is het verleden van dit graf, wie rusten hier en wat gaat de toekomst dit monument brengen?

De familie Van Vollenhoven verdiende haar geld met het brouwen van bier. Jan Messchert van Vollenhoven kocht in 1791 de Amsterdamse brouwerij 'De Gekroonde Valk', die in 1733 was opgericht door Jan van den Bosch. Van Vollenhoven had geen verstand van bierbrouwen. Hij kocht het bedrijf vooral als investering en als middel om in het Amsterdamse patriciaat binnen te komen. Het geld was afkomstig van zijn zeer welgestelde vrouw, de Amsterdamse koopmansdochter Elisabeth van der Poorten. In 1805 ging de zaak over aan de twee zonen Josua en Antoni Jan van

Vollenhoven (1784-1826). Beiden stierven jong en de oudste zoon van Antoni Jan, Willem Cornelis, zette vanaf 1832 het bedrijf voort tot aan zijn dood in 1874.

Flinke winsten

Bier werd, zeker toen de drinkwatervoorziening nog gebrekkig was, veel gedronken. Dat was eerst bovengistend bier, vergelijkbaar met het Britse ale. Vanaf 1870 raakte het 'Beijersche bier' in de mode, helder bier met schuim en ondergistend. Voor de productie werd gebruikgemaakt van fris duinwater,

► De grafkapel van Van Vollenhoven.

